

Yttrandefrihetens ytterligheter

”yttrandefrihet, frihet att i tal, skrift eller bild eller på annat sätt meddela upplysningar samt uttrycka tankar, åsikter och känslor.”

NATIONALENCYKLOPEDIN

Yttrandefrihet var temat för Bok & Biblioteksmässan 2016. Den svenska yttrandefriheten är unik i ett globalt perspektiv. Det är långt ifrån alla länder där man fritt och med stöd av lagen kan säga nästan vad man vill i offentliga sammanhang. Självklart finns det vissa begränsningar i yttrandefriheten. Vi har lagar som reglerar detta. Hets mot folkgrupp, olaga hot och förtal är inte tillåtet. Med yttrandefriheten följer också ansvar och skyldigheter. För att du ska kunna hävda din rätt till yttrandefrihet måste du samtidigt tillerkänna andra samma rätt som du att fritt uttrycka sina tankar och åsikter. Yttrandefrihet innebär inte rätten att stå oemotsagd.

Allt detta kanske låter som rena självklarheter. I den

Redaktör Vávra Suk i Nya tiders monter. Bild: Bengt Oberger.

bästa av världar borde ett resonemang om yttrandefrihet vara överflödigt 2016. Verkligheten visar dock på något annat. Strax före bokmässan startade en hetsig debatt om vem som skulle få lov att ställa ut på mässan i och med att det uppdagades att Nya Tider hade fått boka monterplats. Många uttryckte starka åsikter kring detta och det höjdes röster för att man från mässans håll borde ta sitt ansvar och utestänga dem från evenemanget på grund av deras koppling till nazism och främlingsfientlighet. Här hamnade man i en intressant situation där olika intressen kan tyckas stå mot varandra. Om man släpper in en utställare med kontroversiella åsikter riskerar man att vissa besökare känner sig ovälkomna, eller rentav hotade. Mässan

kan själv välja vilka utställare som får hyra monterplats eftersom man som privat aktör inte har skyldighet att hyra ut till alla. Det blir en svår avvägning och mässan valde så småningom att låta Nya Tider ställa ut.

Vetenskap och Folkbildning utnyttjade sin rätt till yttrandefrihet och satsade på att informera allmänheten om innehållet i tidningen Nya Tider. Istället för att ropa på censur och utestängande från mässan visade vi besökarna i vår monter en mängd faktafel som gick att hitta i tidningen. Med ett par enkla slagningar på nätet, information från trovärdiga källor och en noggrann insats från en medlem som är verksam som journalist kunde vi visa hur Nya Tider brister i trovärdighet på punkt efter punkt.

Yttrandefriheten är något som vi ska vara rädda om. Den är en absolut förutsättning för en fungerande demokrati och inskränkningar i yttrandefriheten är ett första steg mot att förlora våra demokratiska rättigheter. För att vi ska kunna hävda vår rätt till yttrandefrihet så måste även våra meningsmotståndare ha samma rätt. Det vi alla kan, och ska, göra är att vi fortsätter informera och upplysa våra läsare om fakta och vikten av att vara källkritisk.

Var gränsen går för vår yttrandefrihet är något som ständigt diskuteras. Det finns vissa som gärna hade sett att Vetenskap och Folkbildning hade fått sin yttrandefrihet begränsad; det märker vi understundom på de reaktioner som vi får från våra meningsmotståndare rörande vårt arbete. Att kalla våra medlemmar "Hitlerjugend" eller jämföra dem med skadedjur som bör avlägsnas bara för att man inte gillar vår verksamhet är inte acceptabelt. Här gäller det att inte sjunka till samma låga nivå. Otidigheter ska bemötas med korrekta svar och lögner med fakta.

Hot om våld ska polisanmälas. Ingen medlem ska behöva känna sig rädd när man representerar föreningen; här måste vi tydligt ta ställning för och stötta våra engagerade medlemmar så att de vågar fortsätta kämpa för det vi alla står för – ett vetenskapligt förhållningssätt, ett aktivt motarbetande av pseudovetenskap och kvacksalveri och en källkritisk blick. I yttrandefrihetens namn. ✍️